

Torre Roja

Sant Pere de Vilamajor

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Església de Sant Pere. Plaça de l'Església s/n, 08458, Sant Pere de Vilamajor.
Emplaçament	Al sud-est del temple parroquial, fregant la seva façana de migdia.
Alçada:	305 m

Coordenades:

Latitud:	41.68402
Longitud:	2.38819
UTM Est (X):	449081
UTM Nord (Y):	4614875

Classificació

Número de fitxa	08234-1
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic
Segle	XI
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Religiós i/o funerari
Observacions protecció:	BCIN, núm. registre 1530- MH R.I.51.5674 (1949).
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	Sí, IPA.: 1728.
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	9251101DG4195S0001LY

Descripció

La Torre Roja és una edificació exempta de l'actual església parroquial de Sant Pere de Vilamajor, situada al davant de l'extrem sud-est de la mateixa. Formava part del desaparegut temple romànic. El seu nom prové de les pedres vermelloses de gres del Figaró. Es tracta d'una torre romànica d'estil llombard, construïda al segle XI. És de planta quadrada i consta d'un cos basamental de dos pisos, d'un coronament amb dos pisos més, cobert amb un terrat. Presenta una línia d'impоста, situada entre la planta segona i la tercera, amb arcuacions cegues i dents de serra. El cos basamental és massís, i tan sols s'hi obren tres espitlleres, a la banda sud i una a la oest. Presenta a la cara nord una porta adovellada d'arc de mig punt. El coronament és obert amb finestres geminades d'arc de mig punt. A la planta segona s'hi obre el primer cos d'obertures, les quals es repeteixen en els quatre punts cardinals. Està format per finestres geminades d'arcs de mig punt, amb el mainell compost per dues columnes d'estil dòric, coronades amb capitells mensuliformes, decorats amb motius geomètrics. A la planta tercera, a les cares est i oest, s'hi obren finestres geminades similars a les de la planta inferior, tot i que la de la cara de llevant presenta una remodelació posterior en el mainell. I les cares nord i sud presenten un sol arc, fet amb pedra granítica, corresponent a una reforma posterior, per tal de encabir-hi unes campanes més grans. L'última planta, la coberta, és un terrat transitable. Està coronada amb una cornisa de perfil esglaonat de maó, sobre la que hi ha una barana de merlets triangulars esglaonats, fets també amb maó. La façana sud presenta dos sobreixidors. El parament de la torre és de carreus ben treballats, disposats en filades lineals i regulars, i les cantonades i obertures es troben emmarcades amb pedra. La factura del parament de la torre és contínua. Les seves mides aproximades són 25 m d'alçada i 6 m de llargada per cada costat de la façana. A l'interior de la torre s'hi accedeix a través d'una porta adovellada d'arc de mig punt. La planta d'accés es troba coberta per una volta de canó de mig punt de pedra, amb una petita obertura rectangular emprada per a pujar i baixar els contrapesos de la maquinària del rellotge del toc de campanes; presenta també altres obertures de la construcció de la cintra de la volta. Per sobre hi ha un espai de doble alçada, format per una volta de canó rebaixada de pedra, i construïda en sentit contrari a la de la planta accés. En aquest espai es troben les escales de pedra, que donen accés, en tres trams, a la primera planta. A les que s'hi accedeix per una porta, que es troba al costat oest del passadís de volta, similar a la d'entrada a la torre. A cada replà intermedi de l'escala hi ha una espitllera per tal d'il·luminar l'interior. Els murs de la meitat inferior del cos baix fan 1,6 m de gruix (superior a la resta), ja que es troba l'escala de pedra, i presenten les senyals de la bastida de la seva construcció. A la planta primera s'inicien unes escales de volta a la catalana ceràmica, que donen accés, en sis tramades, a la segona planta. Els murs interiors també presenten les senyals de la bastida de la seva construcció, i hi ha una espitllera a la cara la sud que il·lumina l'espai. Aquestes escales foren construïdes probablement l'any 1929, i substitueixen una antiga escala de cargol d'obra, de la que actualment només es conserva l'arrencada. I l'emmarcament en pedra del perfil rodó de l'antic pas fins al darrer tram d'escala. La volta de canó de mig punt també presenta l'obertura rectangular emprada per a pujar i baixar els contrapesos de la maquinària del rellotge del toc de campanes, però es troba tapiat i reforçat amb perfils metàl·lics (segueix a apartat observacions).

Observacions:

A la segona planta hi ha el primer cos d'obertures, on es troba la campana de quarts penjada al centre de la volta que cobreix l'espai, que presenta obertures de la construcció de la cindra. A l'interior de les finestres hi ha baranes simples de ferro forjat. Una escala de gat dona accés al cos superior, que es troba cobert per una volta bufada de pedra. Aquesta volta també presenta senyals de la construcció de la cindra, i una obertura quadrada que permet l'accés al terrat. Al cos superior, hi ha encabides una

campana gran a la banda nord, una altra gran al sud i dues de mida mitjana a l'est. A l'última planta s'hi accedeix a través de l'obertura quadrada de la volta, que es troba coberta per un badalot. La tradició historiogràfica local, defensada per Josep Corominas l'any 1921 i per Santiago Escudero l'any 1932, atribueix que la Torre Roja hauria tingut, originàriament, funcions militars, com a torre de l'homenatge de l'antic castell i residència dels comtes de Barcelona (Arxiu Diocesà de Barcelona, fons de la parròquia de Sant Pere de Vilamajor, capsa 53, història, delmes i notificacions. Elencus de la parròquia de Sant Pere de Vilamajor, 1921). Segons Antoni Gallardo i Garriga (GALLARDO 1938: 69), aquesta interpretació seria versemblant, ja que a la part de la torre que dona cap a l'antic cementiri, hi havia una mènsula del segle XV, que demostra que la torre havia estat unida a d'altres habitacions i, per tant, hauria format part d'una construcció civil. D'altra banda, l'important gruix dels murs inferiors respondria també a una finalitat més militar que no pas religiosa. Segons el mateix autor, en la fàbrica del campanar s'observen tres etapes constructives: la primera, corresponent a la primitiva obra romànica, la segona, datada entre finals del segle XIII i començaments del segle XIV, corresponent al pis de les campanes, i l'última, datada al segle XIII, corresponent a les reformes per encabir les campanes grosses. Aquesta hipòtesi és corroborada també pel nom de "La Força" i per l'existència dels vestigis d'una altra torre circular, situada a una vintena de metres de la façana de l'església. Tot i així, segons els recents estudis històrics de David Galí i Raquel Lacuesta (vegeu bibliografia), la fàbrica del campanar és totalment homogènia i va ser concebut eminentment per a ús religiós, però va compatibilitzar aquest ús amb el civil i, esporàdicament, amb el militar. La hipòtesi sobre el probable origen de la Torre Roja com a torre de l'homenatge de l'antic castell i residència dels comtes de Barcelona, també fou defensada per la historiadora Mercè Aventín (AVENTÍN i PUIG 1990: 21). D'altra banda, durant l'any 2014 es va dur a terme una excavació arqueològica a la plaça de l'Església, que va permetre documentar els vestigis d'un mur i d'una tomba antropomorfa afectada pels fonaments de la Torre Roja. Aquest mur podria formar part dels fonaments de l'església regida pel prevere Orila (preromànica), o de l'església romànica que existia fins a la construcció de l'actual temple, i la tomba, que correspon a una tipologia d'enterrament que es dona entre els segles VI i X dC., formaria part de les tombes de la sagrera del temple primitiu. A l'any 2015 es va dur a terme treballs de neteja de l'interior de la planta baixa del campanar de l'església de Sant Pere de Vilamajor que van permetre documentar uns escadussers indicis del que podia haver estat l'acabat del nivell d'us de la planta baixa de la Torre Roja.

Història

Les primeres referències documentals sobre intervencions al campanar, que han estat recentment revisades per David Galí i Raquel Lacuesta (vegeu bibliografia) són de l'època de les obres de construcció de la nova església parroquial de Sant Pere de Vilamajor, al segle XVII. L'any 1887 es va construir el mausoleu de la família Soler de Vilarrasa a tocar de la façana de migdia del campanar. Segons consta en el Llibre particular parroquial, els Soler s'havien enterrat al peu del campanar des d'abans de l'any 1250. Entre 1928 i 1932, Santiago Escudero, rector de la parròquia de Sant Pere de Vilamajor, va dur a terme algunes reformes al campanar. L'any 1932 es va dur a terme el repicat de l'arrebossat blanquinós que revestia el parament del campanar, fet pel qual va canviar l'aspecte exterior de la torre al quedar a la vista la pedra rogenca de gres del Figaró que la basteix. També es va eliminar el cos del pas de comunicació entre el campanar i l'escala del cor, es va col·locar el paviment de rajols del cos superior. És probable que en aquesta època es substituís l'antiga escala de cargol del campanar per l'actual.

Bibliografia

AA.DD. (1991). Catalunya Romànica, vol. XVIII: El Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Barcelona: Ed. Gran Enciclopèdia Catalana, p. 420-421. AVENTÍN i PUIG, M. (1990). Vilamajor (872-1299). De la fi del sistema antic a la consolidació del feudalisme. Sabadell: ed. AUSA, p.20-21. NOGUÉS, J; CAMPUZANO, Ll. (2015). Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a la Plaça de l'Església de Sant Pere. Sant Pere de Vilamajor (Vallès Oriental). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Inèdita. CATALÀ ROCA, P. (1969). "Antic palau comtal o castell de Vilamajor". Els castells catalans. Vol. II. Barcelona: Rafael Dalmau Editor, p. 281-286. CORREA SALA, O. (2014). Pla Director de la Torre Roja de Sant Pere de Vilamajor. Barcelona: Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL), Diputació de Barcelona. Àrea de Territori i Sostenibilitat. DOÑATE ARQUITECTES ASSOCIATS (2011). Catàleg de béns a protegir. POUM. Sant Pere de Vilamajor: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor. GALÍ, D.; LACUESTA, R. (2014). Estudi històric del conjunt monumental format per l'església parroquial de Sant Pere de Vilamajor i el seu campanar exempt. Barcelona: Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL), Diputació de Barcelona. GALLARDO, A. (1938). Del Mogent al Pla de la Calma. Barcelona: Impremta Comas, p. 69. GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA (1989). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (Sant Pere de Vilamajor). HERRERO i BARÓ, H. (2012). "La Torre Roja de Vilamajor: la torre que va veure néixer el rei Alfons". D'aquí: la revista gratuïta de gent, racons i coses nostres, nº 2 (gener 2012). Sant Antoni de Vilamajor: Banchs de Comunicació, p. 22-25. HERRERO i BARÓ, H. (2013). Informe: Atorgament de l'honor de fill adoptiu de Sant Pere de Vilamajor a l'il·lustre senyor Pompeu Fabra i Poch. Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor. MARTI BONET, J.M. [et al.] (1981) "Vallès Oriental". Catàleg monumental de l'Arquebisbat de Barcelona, Vol. I/1. Barcelona: Arxiu Diocesà de Barcelona: Akribos, p. 299-306. MASAGUÉ i TORNÉ, J.Mª (2003). "L'església de Sant Pere de Vilamajor". XXIV Ronda Vallesana: Sant Pere de Vilamajor. Sabadell: Unió Excursionista Sabadell, p. 27-38. VALL, R.; MASVIDAL, A. (1983). El romànic del Vallès. Sabadell: ed. AUSA, p.110.

